

Vlaams
Parlement

ingediend op **364** (2014-2015) – Nr. 1
18 mei 2015 (2014-2015)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering en Stedenbeleid
uitgebracht door Peter Wouters

over het Vlaamse Stedenbeleid
naar aanleiding van de Stadsmonitor 2014

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

mevrouw Sofie Joosen, de heren Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers,
mevrouw Nadia Sminate, de heer Peter Wouters;
de heren Bart Dochy, Michel Doomst, Ward Kennes, Koen Van den Heuvel;
de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de heer Kurt De Loor, mevrouw Els Robeyns;
mevrouw Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

de heer Björn Anseeuw, mevrouw Vera Celis, de heer Jan Hofkens, mevrouw Lies Jans,
de heren Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
mevrouw Caroline Bastiaens, de heer Jan Durnez, mevrouw Martine Fournier, de heer Joris Poschet;
mevrouw Lydia Peeters, de heer Bart Somers;
de dames Yasmine Kherbache, Ingrid Lieten;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Chris Janssens;
de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Toelichting door Luc Martens, voorzitter van het Kenniscentrum Vlaamse Steden en burgemeester van Roeselare	5
1.1. Kenniscentrum Vlaamse Steden	5
1.2. De Stadsmonitor	5
1.3. Uitdagingen voor de steden	6
1.4. Vragen en verwachtingen tegenover de Vlaamse overheid	6
1.5. Besluit	7
2. Toelichting door Daniël Termont, burgemeester van Gent.....	7
2.1. Steden zijn de oplossing, niet het probleem	7
2.2. Wat leert de Stadsmonitor over Gent?	7
2.3. Financiële uitdagingen voor Gent	8
2.4. Bijdrage van het Vlaamse Stedenbeleid voor Gent.....	8
3. Toelichting door Bart Somers, burgemeester van Mechelen	9
3.1. Keuze van de indicatoren van de Stadsmonitor	9
3.2. Weergave van de indicatoren	10
3.3. Datawarehouse.....	10
4. Toelichting door Renaat Landuyt, burgemeester van Brugge	10
5. Toelichting door Hans Bonte, burgemeester van Vilvoorde.....	11
5.1. Stadsmonitor.....	11
5.2. Vilvoorde snelst groeiende en jongste stad van Vlaanderen	12
5.3. Halle-Vilvoorde versus Vlaanderen	12
5.4. Bedenkingen stedenbeleid.....	13
5.5. Uitdagingen.....	13
5.6. Conclusies.....	13
6. Toelichting door Christoph D'Haese, burgemeester van Aalst	14
7. Toelichting door Wim Dries, burgemeester van Genk	15
7.1. Gegevens uit de Stadsmonitor over Genk.....	15
7.2. Enkele vaststellingen.....	16
7.3. Besluit	17
8. Tussenkoms van Eric Vos, burgemeester van Turnhout.....	17
8.1. Wonen in het groen.....	17
8.2. Bevindingen uit de Stadsmonitor.....	17
8.3. Conclusies voor wat Turnhout betreft	18
8.4. Andere uitdaging	18
8.5. En Vlaanderen?.....	19
8.6. Besluit	19
9. Tussenkoms van Filip Anthuenis, burgemeester van Lokeren	19
9.1. Lokeren niet bij de centrumsteden	19
9.2. Hoe kan Vlaanderen steunen?	20

10. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	20
11. Antwoorden van de burgemeesters.....	22
Gebruikte afkortingen	27

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid hield op 21 april 2015 een gedachtewisseling over het Vlaamse Stedenbeleid naar aanleiding van de Stadsmonitor 2014.

Volgende burgemeesters van centrumsteden en regionale steden namen aan de gedachtewisseling deel:

- Luc Martens, voorzitter van het Kenniscentrum Vlaamse Steden en burgemeester van Roeselare;
- Daniël Termont, burgemeester van Gent;
- Bart Somers, burgemeester van Mechelen;
- Renaat Landuyt, burgemeester van Brugge;
- Hans Bonte, burgemeester van Vilvoorde;
- Christoph D'Haese, burgemeester van Aalst;
- Wim Dries, burgemeester van Genk;
- Eric Vos, burgemeester van Turnhout;
- Filip Anthuenis, burgemeester van Lokeren.

1. Toelichting door Luc Martens, voorzitter van het Kenniscentrum Vlaamse Steden en burgemeester van Roeselare

1.1. Kenniscentrum Vlaamse Steden

Het Kenniscentrum Vlaamse Steden werd opgericht door de centrumsteden. Het gaat om een samenwerkingsverband van de dertien centrumsteden, de VGC en de VVSG. Twee derde van de financiering komt van deze partners, terwijl de Vlaamse overheid het resterende derde voor haar rekening neemt. Het Kenniscentrum wordt aangestuurd door de burgemeesters van de dertien centrumsteden en een dagelijks bestuur samengesteld uit burgemeesters, stadssecretarissen, financieel beheerders, vertegenwoordigers van de OCMW's, VGC en VVSG. De werking van het centrum zelf wordt gedragen door Linda Boudry.

Elke vijf jaar bepalen de steden een agenda voor de werking van het Kenniscentrum. In de tweede samenwerkingsovereenkomst (2012-2016) werden volgende thema's naar voor geschoven: demografische uitdagingen en capaciteitsvraagstuk, stadsregionale samenwerking, transitie en transformatie, de steden in Europa, Europa in de steden, de regierol van lokale besturen in het lokaal sociaal woonbeleid.

1.2. De Stadsmonitor

De Stadsmonitor is een interessant instrument waar de betrokken steden naar uitkijken. De monitor levert betrouwbare input voor een externe omgevingsanalyse, die bovendien wordt geplaatst in een tijdsperspectief waardoor men evoluties kan waarnemen. Verder geeft hij niet alleen informatie over feitelijkheden, maar ook over ervaringen en percepties zoals bijvoorbeeld op het vlak van veiligheid. Het is geen statisch instrument. De Stadsmonitor evolueert en verkent steeds nieuwe velden om het beeld nog te verbreden. Zo lag bij de Stadsmonitor 2014 de nadruk op gezins- en kindvriendelijkheid en het ecologische aspect.

De Stadsmonitor zet aan tot reflectie. Men kan een beroep doen op het team, dat ook ter plekke gaat en daar de dialoog aangaat. Dat geeft aanleiding tot een leerproces waardoor de steden hun eigenheid beter kunnen vatten. Hoewel er een neiging tot vergelijking bestaat, heeft elke centrumstad haar eigenheid, alleen al door haar geschiedenis of bijvoorbeeld door een ligging aan het water. De plaats in de rangschikking moet dan ook steeds in die context geïnterpreteerd worden.

1.3. Uitdagingen voor de steden

Een eerste belangrijke uitdaging is dat ongeveer een derde van de demografische groei tot 2030 zich zal voordoen in de dertien centrumsteden. Dit gaat tegelijk gepaard met andere ontwikkelingen van vergrijzing tot verzilvering en vergroening, met alle behoeften en noden van dien op het vlak van opvang, scholen, mobiliteit, huisvesting, voeding en afvalinzameling.

Een tweede uitdaging is ruimtelijk van aard. Verdichting mag geen doel op zich worden, want dat zou de leefbaarheid van de steden kunnen aantasten en de stadsvlucht opnieuw reactiveren. Mensen kiezen immers voor de kwaliteit van de stedelijkheid, die als omgeving meer inhoudt dan alleen dienstverlening. 'Slim verdichten' vraagt om een adequate inventaris van wat leegstaat, doorgedreven herbestemming, verweving van programma's, meervoudig ruimtegebruik, delen van voorzieningen, aanpasbaarheid van voorzieningen voor doorheen de tijd evoluerende behoeften enzovoort. De stad mag zich niet isoleren maar moet zich inschrijven in een bredere context. Omgekeerd moet ook het ommeland met de stad een gemeenschappelijk engagement aangaan. Elementen van deze context zijn publieke ruimte, groen, voedselproductie en klimaatverandering.

Een derde uitdaging is die van de gegevensuitwisseling. Er zijn veel gegevens, maar ze zijn niet altijd toegankelijk of compatibel. De privacy speelt hierin een rol of soms een verkeerd begrepen invulling ervan. Nochtans zijn de gegevens niet alleen van belang voor een strategische en planmatige aanpak, maar ook voor de monitoring en analyses die andere overheden opleggen aan steden en gemeenten.

1.4. Vragen en verwachtingen tegenover de Vlaamse overheid

De spreker vraagt uitdrukkelijk de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel: lokaal wat kan en centraal wat moet. Hij hoopt dat de Vlaamse overheid haar decentralisatieoefening tot een goed einde brengt en dat zij coherente bevoegdheidspakketten aan de lokale overheden toevertrouwt. Het is tegelijk echter evident dat geen enkele overheid alles alleen kan realiseren. Men zal meerdere actoren in verschillende beleidsdomeinen moeten mobiliseren. Er is nood aan een geïntegreerde, multidisciplinaire en oplossingsgerichte aanpak. Op die manier brengen de ingezette middelen meer op dan in een aparte benadering per (sub)sector met telkens eigen regels, ook al kwamen die ooit met de beste bedoelingen tot stand.

Het is wenselijk dat reglementen op hoofdlijnen worden geformuleerd in de plaats van eindeloos gedetailleerd. De criteria moeten toepasbaar zijn op een veelheid van gebieden, zodat men tegelijk consequent en flexibel kan werken. Vandaag is dat nog te weinig het geval. Het voornemen van de regering om te dereguleren kan men enkel toejuichen. Het is echter nog wachten op de resultaten en op een wijziging van de attitude.

Wat statistische en geografische informatie betreft, staan sommige steden al heel ver, maar andere hebben nog een hele weg af te leggen. Verder groeit het besef dat een aantal stedelijke uitdagingen een antwoord vergen in een stadsregionale context. Doorgedreven samenwerking is wel iets anders dan een bestuurlijke fusie. Men moet modellen van vergaande ambtelijke samenwerking ontwikkelen, bijvoorbeeld een ambtelijk dienstenbedrijf zoals in Nederland en andere landen al bestaat.

1.5. Besluit

De spreker vat samen dat de Stadsmonitor een goed instrument is. Het instrument maakt tegelijk duidelijk dat de steden voor een aantal belangrijke uitdagingen staan. Die zal men enkel aankunnen als ook Vlaanderen zich op een aantal domeinen anders zal organiseren en een andere attitude zal aannemen in de omgang met de centrumsteden.

2. Toelichting door Daniël Termont, burgemeester van Gent

2.1. Steden zijn de oplossing, niet het probleem

Dankzij de Stadsmonitor weet men hoe het gesteld is met de steden, wat de uitdagingen en de problemen zijn. Er blijkt uit dat de steden zowel bijzonder als kwetsbaar zijn. Ook het memorandum van het Kenniscentrum Vlaamse Steden en het memorandum dat de stad Gent vorig jaar naar de regeringsonderhandelaars stuurde (te vinden op www.gent.be), tonen aan wat de noden zijn, maar ook dat de steden de oplossing zijn voor heel wat uitdagingen. Vlaanderen en zijn steden staan voor urgente uitdagingen, die zouden moeten aanzetten tot gezamenlijke actie. Belangrijker dan het aantal centrumsteden is dat de analyse blijft gebeuren en dat Vlaanderen zijn steden blijft koesteren.

De steden zijn, elk op hun manier, een motor van sociale en economische vooruitgang. Met hun kwart van de Vlaamse bevolking beschikken ze over de kritische massa van consumenten, onderzoekscapaciteit en durfkapitaal voor zowel het uitwerken als het proefdraaien van innovatieve oplossingen waar later iedereen van kan meegenieten. Ze staan in de voorlinie bij de leniging van de zwaarste noden en de opvang van buitenlandse migratiestromen. Meer en meer zijn het de steden die de Vlaamse regio uitdragen in het buitenland en die investeringen en steun van de Europese Commissie binnenhalen.

2.2. Wat leert de Stadsmonitor over Gent?

Een stad als Gent wordt niet alleen gebruikt door haar 252.000 inwoners, maar door een groeiend aantal van nu al 450.000 mensen. Gent verkleurt en verjongt. Het is met Antwerpen de jongste stad, wat een sterke troef is in de strijd tegen stadsvlucht en in de economische relance. Het samenleven van verschillende generaties, huishoudtypes en subculturen maakt van Gent een wijze stad, maar is ook een aandachtspunt. Armoede en achterstand blijven een hardnekkige, grootstedelijke kwestie. Vooral de kinderarmoede baart zorgen. De ongekwalificeerde uitstroom bedraagt in Antwerpen en Gent respectievelijk 28 en 22 percent. Ondertussen groeit in Gent al 17 percent van de kinderen op in een huishouden zonder werk. In grootsteden worden meer kinderen in kansarme gezinnen geboren dan in andere.

Wat de voorzieningen betreft, zijn bijvoorbeeld de wachtlijsten in de cgg's niet alleen langer, maar groeien zij ook het snelst. In Antwerpen doet zich hetzelfde fenomeen voor. Het aantal acute zorgvragen voor personen met een handicap is in Gent het tweede hoogste van de dertien centrumsteden. De 12,6 percent sociale woningen volstaan niet terwijl de woningprijzen op tien jaar tijd verdubbelden en het snelst stijgen van alle steden. Dat is bijzonder lastig voor starters, studenten en alleenstaanden. Verder blijft de arbeidsparadox bestaan: er zijn meer banen dan inwoners en toch zijn ze moeilijk bereikbaar voor een grote groep Gentenaars. De jeugdwerkloosheid is met 25,5 percent op twee na de hoogste in Vlaanderen.

Bus en tram worden vaak gebruikt, maar met een betere spreiding en een ruimer aanbod kan Gent even goed scoren als Antwerpen. Meer dan 4 op 10 Gentenaars

fietst naar werk of school, een cijfer dat nog zal stijgen met het nieuwe mobiliteitsplan. Het fietsbezit ligt met 92,8 percent zeer hoog, maar ook dat van de auto neemt met 88,6 percent licht toe. Met een tevredenheid over groen van 17 percent scoort Gent het laagst van alle steden.

In vergelijking met andere steden is de burgerbetrokkenheid in Gent vrij hoog, maar er is nog marge voor groei. De tevredenheid over de verspreiding van informatie door de stad ligt net boven het gemiddelde.

Na Leuven met 60.800 euro en Turnhout met 50.500 euro realiseerde Gent in 2012 de derde hoogste bruto toegevoegde waarde per inwoner met 48.455 euro. Gent bezit troeven om de economische crisis te lijf te gaan en welvaart te creëren tot ver buiten de stadsgrenzen. Een solidaire en open stad, toponderwijs, een jonge en diverse bevolking, en oog voor jonge, innovatieve bedrijven zorgen daarvoor. De zwaksten laten meegenieten blijft dé uitdaging.

2.3. Financiële uitdagingen voor Gent

Steden en gemeenten staan in voor het grootste deel van de publieke investeringen en kunnen op die manier voor tewerkstelling zorgen. Gent probeert de investeringen op peil te houden om de werkgelegenheid niet te schaden, ondanks het verlies van 42 miljoen euro per jaar door de liberalisering van de energiemarkt, de pensioenhervormingen, de kosten voor de geïntegreerde politie en het verlies van de Dexiadividenden.

De stad is bevreesd voor de signalen die uit de regeerverklaring en de beleidsnota's komen. Gent zit met een zwaar saneringsplan dat al 300 banen kostte. De middelen uit Gemeente- en Stedenfonds blijven weliswaar bestaan en zijn ook broodnodig om te overleven. Maar er zijn signalen dat de toelagen voor gesubsidieerde contractuelen naar beneden gaan, terwijl de niet-indexering alleen al de stad 1,8 miljoen euro per jaar kost. Door de verdwijning van de WEP-plussubsidies gaan 200 banen verloren. Sectorale subsidies worden mogelijk niet geïndexeerd. Woonzorgcentra bouwen met VIPA-subsidies is niet langer evident. Leeflonen en werkloosheidsuitkeringen staan onder druk. Het verlies bij de planlastsubsidies bedraagt tot nu toe 370.000 euro per jaar.

Daarbij komen federale beslissingen zoals die over de vennootschapsbelasting voor intercommunales en de afname van het stedelijk aandeel in het Verkeersveiligheidsfonds. Steden en gemeenten zijn slachtoffers van de besparingen bij de hogere besturen, maar moeten tegelijk wel instaan voor de tekorten bij de lagere of de ondergeschikte organisaties. Men moet meer bijspringen voor de OCMW's, de politie wordt minder gefinancierd, de brandweertzones brengen extra kosten mee enzovoort.

De nieuwe financiële en strategische BBC-structuur kost veel tijd en geld omdat de financiële basis voor de planning onzeker is geworden. Een stad als Gent kan maar bieden wat zij kan betalen. De spreker vraagt dan ook de steden te ontzien bij de besparingen. Zij hebben juist meer middelen nodig.

2.4. Bijdrage van het Vlaamse Stedenbeleid voor Gent

Het is de droom van Gent om met de omliggende gemeenten de krachten te bundelen, om met de actieve steun van een niet verkokerde en horizontaal georganiseerde Vlaamse overheid én met voldoende financiële middelen, de stadsspecifieke en regionale noden en uitdagingen duurzaam, innovatief en structureel aan te pakken. De toekomst voorbereiden betekent investeren in bestuurskracht, een Vlaams investeringspakket dat de publieke investeringen op peil houdt (terwijl Vlaanderen thans niet hoog scoort in Europa op dat vlak), het

tijdig betrekken van de steden bij de besluitvorming en niet alleen bij de uitvoering, het stimuleren van internationale stedensamenwerking en het vermijden van concurrentie tussen de Vlaamse steden.

Verder zijn investeringen nodig in kinderopvang en onderwijs. Gent verjongt immers. Op korte termijn zal meer dan één op de vijf Gentenaars jonger zijn dan achttien jaar. Bovendien moet de ongekwalificeerde uitstroom van momenteel 22 percent dringend naar beneden. Dit zou een positief effect moeten hebben op de jeugdwerkloosheid.

Ook de kinderarmoede moet aangepakt worden. Het is ontoelaatbaar dat kinderen met een lege brooddoos naar school moeten komen. Er is nood aan voldoende middelen voor gezinnen met kinderen in armoede. Er moet worden geïnvesteerd in eenoudergezinnen (die bijna de helft van de Gentse gezinnen uitmaken). Die mogen niet ondoordacht naar het OCMW worden doorgestuurd.

Er moet geïnvesteerd worden in meer en degelijke banen, opleiding, vorming en onderwijscapaciteit, in onderzoek, innovatie en valorisatie. De steden moeten zogenaamde smart cities worden. In de plaats van minder is meer sociale economie nodig, aangezien een groep mensen te weinig aansluiting vindt op de reguliere arbeidsmarkt. Men moet investeren in sharing cities, waar burgers dingen voor mekaar doen en waar de deeleconomie echte kansen krijgt, in sociale voorzieningen en in toegang tot de gezondheidszorg.

Verder moet men een Europees kader stimuleren voor de aanpak van de problemen die het gevolg zijn van de intra-Europese migratie, met name door te investeren in de landen van herkomst, naast het ondersteunen van de steden van aankomst. In dat verband verdienen bestaande, succesvolle projecten als die met de buurtstewards, alle steun. Tot slot moet men investeren in klimaatneutraliteit, met name in openbaar vervoer, veilige fietsinfrastructuur en renovatie en isolatie.

Tot slot nodigt de heer Termont de commissie uit in Gent om op het terrein te kunnen zien hoe men bouwt aan een veilige, leefbare en aantrekkelijke stad.

3. Toelichting door Bart Somers, burgemeester van Mechelen

Bart Somers sluit zich aan bij het pleidooi van Daniël Termont voor de erkenning van het belang van de stad en van haar moeilijke financiële toestand, voor de noodzaak betrokken te worden in de ontwikkeling van regelgeving, en voor de versterking van het lokale niveau. Steden vormen niet zozeer het probleem in onze samenleving, maar kunnen voor veel maatschappelijke problemen de oplossing betekenen, bijvoorbeeld inzake mobiliteit, ecologie, samenlevingsproblemen, sociale mobiliteit enzovoort.

De Stadsmonitor is al jaren een belangrijk instrument voor het maken van keuzes en hun evaluatie. Bij de eerste Stadsmonitor was Mechelen voor de meeste indicatoren de slechtste van de klas. Dat heeft ervoor gezorgd dat er scherpere beleidskeuzes werden gemaakt. Ondertussen is Mechelen trots dat het op heel wat domeinen in de top vijf van de centrumsteden zit, ondanks de grote diversiteit en de historische kansarmoede. Dit is mede te danken geweest aan de indicatoren van de Stadsmonitor en aan de feedback die er telkens was met het team achter de monitor.

3.1. Keuze van de indicatoren van de Stadsmonitor

Positief is het overleg en de interactie met de lokale administratie en verkozenen bij de opstelling. Er is ook het goed voorbereidend werk door de Studiedienst van

de Vlaamse Regering, de wetenschappelijke onderbouwing, de functie als benchmark, de continuïteit doorheen de tijd waardoor men evoluties kan waarnemen, en de vernieuwing zoals met de meting van de kindvriendelijkheid van de centrumsteden in de laatste Stadsmonitor.

Er zijn wel mogelijkheden tot optimalisatie. Het aanbieden van wijkindicatoren door de Vlaamse Regering zou het beeld per wijk nog kunnen verfijnen en daarmee de monitor optimaliseren. Maar dit is wel vrij duur voor de steden. Vraag is ook of alle indicatoren wel even relevant zijn voor alle steden, zoals bioscoop- of museumbezoek bijvoorbeeld. Voor de ene stad kan dit relevant zijn maar voor een andere niet. De spreker pleit nog voor meer eenduidigheid in de formulering van indicatoren. Sommige indicatoren worden nu negatief geformuleerd, andere positief.

3.2. Weergave van de indicatoren

De weergave is nog verbeterd tegenover 2011. Zowel website als boek zijn gebruiksvriendelijker geworden. De statistische gegevens zijn goed beschikbaar op www.stadsmonitor.be, ook al moet men vaak doorklikken.

Er zijn verbetermogelijkheden. Weliswaar moet men voorzichtig omspringen met vergelijkingen tussen steden, maar toch zouden de rankings gemakkelijker uit de monitor moeten kunnen worden gehaald. Nu besteedt elke stad veel tijd aan het zelf opmaken van een ranking om te weten waar ze in vergelijking met andere steden staat.

3.3. Datawarehouse

De Stadsmonitor is een van de vele rapporten die steden en gemeenten ontvangen, naast die van Kind en Gezin, VDAB, de FOD Economie en het Agentschap Zorg en Gezondheid. De spreker pleit voor de creatie van een omvattend datawarehouse, met alle indicatoren over de steden en gemeenten waarover Vlaanderen, de steden en gemeenten zelf, andere overheden en derden zoals Belfius, beschikken. De steden zouden daar zelf hun rapporten op kunnen baseren. Dat zou een sterke vereenvoudiging betekenen en de nu nog verspreide kennis meer bundelen. Het omgevingsmateriaal zal meer up-to-date blijven en de werklust verminderen. Dit zou leiden tot een beter bestuur op basis van een up-to-date omgevingsanalyse en tot een win-winsituatie voor Vlaanderen, de steden, burgers en ondernemingen.

De genoemde verbeterpunten verhinderen echter niet dat de Stadsmonitor zeer belangrijk en positief blijft.

4. Toelichting door Renaat Landuyt, burgemeester van Brugge

Renaat Landuyt meent een tendens waar te nemen waarbij de Vlaamse Regering een onderscheid maakt tussen de centrumsteden. Hij wijst op de bijzondere positie van zijn stad, die weliswaar kleiner is dan Antwerpen en Gent, maar met 117.000 inwoners toch een derde groter dan de overige centrumsteden. Daarbij komt een permanent aantal bezoekers van 4 tot 5 miljoen per seizoen, hetgeen grote investeringen in het behoud van de leefbaarheid vergt. Het cijfer uit de Stadsmonitor dat de inwoners fier blijven over Brugge is misschien logisch omdat het een zeer mooie stad is. Maar het feit dat ook de tevredenheid zeer hoog blijft, is erg bemoedigend, al mag men niet vergeten dat er hierachter veel investeringen schuilgaan.

Op het vlak van het betaalbaar houden van de stad zijn grote inspanningen nodig, met name vanwege de enorme druk van kapitaalkrachtige buitenlanders

op het met overheidsgeld onderhouden patrimonium. Bijna alle gebouwen komen in aanmerking om gekocht te worden door mensen die veel kapitaalkrachtiger zijn dan de doorsnee Bruggeling.

Een tweede uitdaging betreft de werkgelegenheid. Hoewel de werkloosheidscijfers laag zijn, is er voor de jongeren weinig werk in eigen streek, waardoor het een uitdaging vormt om een nieuwe generatie een creatief leven te laten opbouwen in de stad. Er doet zich wel een kleine kentering voor. Brugge is een beetje te vergelijken met Leuven. Brugge is een 'witte' rijke stad die zijn jeugd moet kunnen uitzenden, maar anderzijds moet er voor de jongeren ook een leven worden opgebouwd in de buurt van de stad. In dat opzicht is tewerkstelling en het inspelen op het creatieve kleine ondernemerschap van belang.

De spreker waardeert de samenspraak over en de evolutie van de indicatoren uit de monitor, die een interessante informatiebron vormen voor de steden over zichzelf en in vergelijking met de andere. Anderzijds moet men op het Vlaamse niveau bereid zijn om gelijklopende indicatoren en uitdagingen onder ogen te zien. Uit de cijfers kan men inderdaad gelijklopende problemen afleiden. Een voorbeeld van een probleem dat overal voorkomt, is de kostprijs van het wonen. Het is dan interessant om te weten wat de werkverdeling moet zijn tussen de stad en de Vlaamse overheid. Men mag dat niet eenvoudig doorschuiven naar de gemeenten, daar is een nationale politiek voor nodig. De Stadsmonitor kan dus ook dienen om lessen te distilleren uit bepaalde problematieken waarvoor de Vlaamse overheid zich moet engageren.

Op lokaal niveau werkt het instrument wel degelijk. De stedelijke administratie leest de Stadsmonitor nauwgezet, trekt er lessen uit in samenspraak met de Vlaamse administratie, en oefent druk uit op het college. De spreker deelt het voornemen van de Vlaamse Regering om het gemeentelijke niveau meer vertrouwen te geven en onderschrijft de tendens om minder regels op te leggen. Hij waarschuwt wel dat dit geen reden mag zijn om in minder geld te voorzien, zoals het voorontwerp over het samenbrengen van de verschillende sectorale fondsen lijkt te suggereren. De besparingen beperken bijvoorbeeld de mogelijkheden om het verenigingsleven te ondersteunen, zodat de gemeenten zelf meer middelen moeten inzetten om het levendig te houden. Dat zijn echter middelen die dan niet kunnen gaan naar het aanpakken van de uitdagingen die men in de Stadsmonitor heeft gelezen.

De uitdaging voor het Vlaams Parlement bestaat erin dat men minder regels oplegt aan de gemeenten, zonder dat dit zich vertaalt in minder middelen voor de gemeenten. Als iedereen vanuit de positie van de gemeenten zou redeneren, zou er daarrond een betere consensus tot stand kunnen komen. Door de regels te vereenvoudigen zal men ook veel tijd en geld kunnen uitsparen.

Vlaanderen heeft sinds de zesde staatshervorming een aantal nieuwe bevoegdheden gekregen, bijvoorbeeld inzake wonen en huur. Er moeten indicatoren ontwikkeld worden inzake huur(prijzen). Het Vlaamse niveau heeft ook het grootstedenbeleid overgenomen. Helaas worden de fouten van het federale niveau overgenomen. Brugge is nog altijd het slachtoffer van een vroegere rekenfout die nooit is rechtgezet.

5. Toelichting door Hans Bonte, burgemeester van Vilvoorde

5.1. Stadsmonitor

Hans Bonte vindt de Stadsmonitor een belangrijk instrument, ook al komt zijn stad er niet in voor. Vilvoorde behoort immers niet tot de centrumsteden. De Stadsmonitor verzamelt subjectieve gegevens die even belangrijk zijn als meer

objectieve criteria. Er blijkt uit dat er veel diversiteit aanwezig is in de manier waarop het stadsleven in de dertien centrumsteden georganiseerd is.

Verbazingwekkend is wel het ontbreken van de hoofdstad Brussel, hoewel juist die het meest interessante onderzoeksobject op het vlak van verstedelijking vormt. Brussel barst uit zijn voegen en beïnvloedt in toenemende mate het maatschappelijke leven in zijn Rand, terwijl de administratieve en bestuurlijke organisatie compleet gedateerd is. De verbrusseling van de Rand blijft echter in grote mate onzichtbaar op het Martelarenplein. Men heeft er te weinig voeling en bekommernis voor de verstedelijkingsprocessen in de steden en gemeenten rond Brussel.

Vilvoorde is niet erkend als centrumstad, hoewel zij wel als dusdanig fungeert. Op het overgrote deel van de criteria voor een centrumstad scoort Vilvoorde nochtans bovengemiddeld. De keuze om in de provincie Vlaams-Brabant slechts één centrumstad (Leuven) aan te wijzen was arbitrair.

De vraag is dan ook in welke mate de Vlaamse overheid bereid is om Vilvoorde, de snelst groeiende stad van Vlaanderen, te verdedigen tegen een proces van absorptie door het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

5.2. Vilvoorde snelst groeiende en jongste stad van Vlaanderen

Door de niet-erkenning als centrumstad en het uitblijven van de bijhorende middelen, groeit in Vilvoorde de sociale kloof. De groei van de jongerenpopulatie bijvoorbeeld is van die aard dat zij een jonge stad als Gent tamelijk grijs doet lijken. Vilvoorde staat dan ook voor gigantische uitdagingen op het vlak van diensten, scholen, kinderopvang, mobiliteit, seniorenvoorzieningen enzovoort. Op al die punten bengelt Vilvoorde ruim achteraan tegenover de dertien centrumsteden.

Door de verstedelijking van Halle-Vilvoorde groeit de bestaande achterstand in de welzijns- en sociale voorzieningen in vergelijking met Vlaanderen. Dat blijkt duidelijk uit een provincierapport, waarop ook in het Vlaamse regeerakkoord wordt gealludeerd. Dit heeft te maken met de verzelfstandiging van de provincie Vlaams-Brabant op een moment dat de hulpverlening geconcentreerd was in Brussel, zonder dat er de laatste twintig jaar een inhaalmanoeuvre gebeurde.

Gevolg van de niet-erkenning als centrumstad is dat fundamentele problemen in de regio niet kunnen aangepakt worden. In heel wat sectoren worden immers bijkomende middelen gekoppeld aan dat statuut. Zo zet de VDAB extra middelen in tegen de jeugdwerkloosheid in centrumsteden, maar niet in Vilvoorde waar zij juist bovengemiddeld hoog is. Dat de 34 burgemeesters van Halle-Vilvoorde moeiteloos front vormen, los van hun politieke kleur, is geen toeval of een regionale traditie, maar bittere noodzaak.

5.3. Halle-Vilvoorde versus Vlaanderen

Voor een aantal indicatoren is de kloof met het Vlaamse gemiddelde schrijnend. De bijzondere jeugdzorg is hiervan een voorbeeld. Een jongedame die pas uit Syrië was teruggekeerd, moest worden opgevangen in de bijzondere jeugdzorg in Beernem omdat er in Halle-Vilvoorde gewoon geen opvang is. Er is ook geen enkele reden waarom het parket van Halle-Vilvoorde niet evenveel middelen krijgt als andere arrondissementen of waarom Halle-Vilvoorde geen Justitiehuis krijgt. Ook de mensen uit de Rand hebben recht op een veiligheidsbeleid.

5.4. Bedenkingen stedenbeleid

De spreker stelt dat het etiket van centrumstad ooit relatief arbitrair al of niet is toegekend op basis van een aantal indicatoren, maar die keuze beantwoordt in het geval van Vilvoorde niet langer aan de objectieve situatie. Vilvoorde werd vroeger extra ondersteund met middelen volgens sociale indicatoren (VFIK- en SIF-plusmiddelen), maar wordt nu bekeken als louter regionale stad in weerwil van zijn snelle groei en bijzonder duidelijke sociale kwestie. Op een aantal sociale vlakken scoort Vilvoorde zelfs slechter dan Brussel.

Wat taalbeleid betreft, is het absurd dat de Vlaamse Regering beslist om minder middelen te investeren in de sensibilisering voor het Nederlands, net op een moment dat de anderstaligheid en de ontnederlandsing versnellen. Het Inburgeringsdecreet verplicht tot de stimulering van migranten uit andere continenten, maar kent geen euro toe voor de massale, anderstalige instroom uit Brussel.

De stadsvernieuwing in Vilvoorde is ingezet door burgemeester Dehaene met ambitieuze reconversieprojecten in de oude industrieas en de omvorming van Vilvoorde tot moderne woon- en leefstad. Dat is allemaal kunnen gebeuren in het kader van stadsvernieuwingsprojecten, op basis van een samenspel tussen lokale en regionale overheden (die de regie in handen houden) en private investeerders. Elke ingezette euro wordt verveelvoudigd dankzij private investeerders die geloven in de ambitie van de stad. Blijkbaar wil de Vlaamse overheid nu afstappen van de stadsvernieuwingsprojecten. Dat zou dodelijk zijn voor de reconversie in een stad als Vilvoorde.

5.5. Uitdagingen

De verstedelijking rond Brussel kan niet tegengehouden maar misschien wel gestuurd worden. Vlaanderen moet daarin positie nemen. Wordt de Rand feitelijk een buitenwijk van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of gelooft men in een eigen toekomst voor dit deel van Vlaanderen?

De vernieuwingsdynamiek en de eigen Vlaamse identiteit die men als stad nastreeft, komt zwaar in het gedrang door de aanslepende mobiliteitsproblemen. Als de bereikbaarheid niet wordt gegarandeerd, dreigt de centrale ligging van Vilvoorde juist een handicap te worden.

Dossiers als VSGB en Uplace zijn cruciaal voor de toekomst van Vilvoorde en de regio. Als de Vlaamse overheid ruimte wil laten aan de lokale visie, moet zij ophouden om politieke beslissingen te nemen die daar los van staan, zoals de inplanting van een winkelcentrum, ver van de dorpskern. Dergelijk project zuigt de dynamiek weg uit de stadskern. Dat betekent zoveel als een nekschot voor het centrum van Vilvoorde.

5.6. Conclusies

De spreker vat samen dat prioritaire aandacht voor de verstedelijking rond de hoofdstad wenselijk is. Het respect voor het eigen karakter van de Rand vereist een kritische opstelling ten aanzien van Brussel. Vandaag nog moest de burgemeester stappen zetten bij de Raad van State tegen de beslissing van de Brusselse Regering om vlakbij de gemeentegrens een asfaltcentrale neer te zetten, zonder enig overleg. Vilvoorde heeft veel geïnvesteerd in zijn kanaalzone. Het is precies aan de achterdeur van dat project dat er een gigantische asfaltcentrale dreigt te komen. In de pers valt ook te lezen dat de metrolijn wordt doorgetrokken tot aan de Heizel en dat er een grote randparking komt op het grondgebied van Grimbergen, blijkbaar zonder dat de burgemeester op de

hoogte is. Dergelijke dossiers zouden op zijn minst aanleiding moeten geven tot overleg.

Tot slot dringt de heer Bonte er bij de commissie op aan het logische en rechtvaardige eisenpakket van de burgemeesters van Halle-Vilvoorde te bekijken, dat niet meer vraagt dan een gelijke behandeling met de rest van Vlaanderen.

6. Toelichting door Christoph D'Haese, burgemeester van Aalst

Christoph D'Haese verzekert dat ook in Aalst met veel interesse wordt uitgekeken naar het verschijnen van de Stadsmonitor. Het erg waardevolle instrument is een rapport dat aangeeft hoe het beleid het doet en hoe de burgers dit zien. Geïnspireerd door het opduiken van koffiebars hanteert hij het 'latte-fenomeen' als indicator van succesvolle steden: het lokale, het authentieke, het traceerbare, het trouwhartige en het ethische.

Met het lokale wordt de fierheid over en beleving van de eigen stad bedoeld. In Aalst is die gestegen van ruim 55 naar bijna 70 percent. Belangrijker nog is dat het vertrouwen in het bestuur toenam van 15,9 naar 26,4 percent.

Met het authentieke wordt naar het eigen DNA van elke stad verwezen, ook al komen veel problemen overal voor vanaf een bepaalde schaal. Zo blijkt Aalst met 38,7 percent veel minder sportief dan andere centrumsteden. Er is in Aalst dan ook een inhaalbeweging nodig op sportinfrastructuurvlak.

Wat traceerbaarheid betreft, vindt 23,7 percent zich voldoende geïnformeerd over het beleid. Wanneer het gaat over activiteiten, dienstverlening en beslissingen gaat het zelfs om 57 percent.

Ook inzake trouwhartigheid is de monitor leerzaam: de Aalstenaar blijkt honkvast te zijn. Slechts 22 percent heeft de intentie binnen de vijf jaar te verhuizen. De meeste feitelijke verhuizingen blijven overigens binnen de stad en zijn deelgemeenten.

Op het ethische vlak objectificeert de Stadsmonitor het subjectieve onveiligheidsgevoel. Dat stijgt licht, zoals in de meeste centrumsteden, wat tot waakzaamheid noopt.

De heer D'Haese treedt de burgemeester van Vilvoorde bij dat men aandacht voor het fenomeen Brussel moet hebben. Slaapsteden aan de spoorweghaltes rond Brussel moeten vermeden worden. De explosieve instroom van anderstaligen deint steeds verder uit in de richting van Gent en plaatst het beleid voor bijzondere uitdagingen. Aalst scoort nog onvoldoende voor integratie maar zet er maximaal op in en boekt daarin ook vooruitgang. Elk taalbudget werd verdubbeld.

Een andere uitdaging is administratief-gerechtelijk van aard. In het rechtsgebied Oost-Vlaanderen worden per jaar ongeveer 332.000 processen-verbaal opgesteld. Het gaat om een gigantisch cijfer waar een relevant maatschappelijk probleem achter schuilgaat. Van die 332.000 pv's komen er slechts 32.000 tot 33.000 voor de rechtbank. De rest wordt om tal van redenen geseponeerd. Men krijgt daardoor een verschuiving naar de figuur van de burgemeester, die geacht wordt verantwoordelijk en aanspreekbaar te zijn voor alles. De heer D'Haese wil die bijkomende taken desgevallend opnemen, maar dan moeten daar performante middelen tegenover staan.

In het kader van GAS bijvoorbeeld wordt steeds meer doorgeschoven. In een protocol stellen de parketten bijvoorbeeld voor om winkeldiefstallen onder de 125

euro niet langer zelf te vervolgen. De lokale besturen kunnen echter niet met een of twee ambtenaren tienduizend processen-verbaal verwerken, nog afgezien van de scheiding der machten. Idem voor pv's over parkeerovertredingen, waar niets mee wordt gedaan door de parketten. In het kader van dat debat, dat er aankomt op verschillende niveaus, vraagt de heer D'Haese naar de nodige middelen en capaciteit.

De structurele financiering van de steden is belangrijk. Er zijn impulssubsidies rond drie doelstellingen: verhoging van de leefbaarheid, tegengaan van dualisering, verhoging van de kwaliteit van het bestuur van de stad. Dit zijn allemaal goede indicatoren.

Het Stedenfonds dooft uit en zal opgaan in een gezamenlijk investeringsfonds voor gerichte stads- en plattelandsontwikkeling. Goed gekozen investeringen in het openbaar domein zijn erg nuttig om de leefbaarheid in de stad te verhogen. In Aalst was er bijvoorbeeld kritiek op de plaatsing van een duur bushokje in het kader van renovatiewerken in een achtergestelde buurt. Toch bleek die plaatsing een goede keuze.

De spreker suggereert tot slot om in de volgende Stadsmonitor dieper in te gaan op veiligheid, ondernemen en werken, leegstand, integratie, taalbeleid en sociale huisvesting. De opvolging moet wel op dezelfde manier blijven gebeuren om het afgelegde traject zichtbaar te houden.

7. Toelichting door Wim Dries, burgemeester van Genk

Wim Dries merkt op dat zijn stad met 65.000 inwoners de tiende centrumstad is in Vlaanderen en de derde industriële pool na Antwerpen en Gent. De geschiedenis daarvan, zoals de sluiting van de mijnen, blijft zichtbaar in de Stadsmonitor.

Genk maakte gebruik van de geboden mogelijkheid om stadsdelen scherper in kaart te brengen, zoals Bokrijk, Winterslag, Waterschei of Zwartberg, die overigens altijd al onderdeel van Genk waren, ook al heeft AWW dat blijkbaar nog altijd niet begrepen.

Over de set van indicatoren werd twee jaar lang gediscussieerd en hij is nu heel goed en degelijk. Wel zouden er meer indicatoren over digitalisering mogen komen, evenals over de impact van hoger onderwijs (bijvoorbeeld op stadsvlucht).

7.1. Gegevens uit de Stadsmonitor over Genk

Opvallend is dat Genk met 55,1 percent inwoners van niet-Belgische origine de meest diverse stad van Vlaanderen is. Dat percentage is nog hoger naarmate de leeftijd daalt. Bij de 0-34-jarigen zit men gemiddeld aan 68 à 69 percent. Bij de 0-5-jarigen gaat het om 72,5 percent. Bij die laatste categorie is de Vlaamse afkomst niet langer de grootste bevolkingsgroep. Dit gegeven wordt als een opportuniteit gezien. Het is de toekomst van de stad en van Vlaanderen. Genk verkleurt aan een razend tempo. De geboortes van Turkse en Marokkaanse origine vertegenwoordigen al ruim 25 jaar meer dan 50 percent van de geboortes.

De deelname aan buurtactiviteiten is in Genk zeer hoog, net als de intensiteit van contacten. Het percentage is met 62,7 percent zelfs het hoogst van alle centrumsteden. Dat is een teken dat er veel contacten zijn tussen de diverse gemeenschappen. Een uitdaging is wel dat 43,19 percent van de Genkse leerlingen schoolse vertraging oploopt. Daarmee is Genk een 'boerendorp' met de grootstedelijke kenmerken van Antwerpen en Genk.

Met een netto belastbaar inkomen van 14.807 euro scoort Genk het laagst van alle centrumsteden. Toch is het gemiddeld netto belastbaar inkomen de voorbije jaren blijven stijgen. Werkzaamheidsgraad en bedrijfssluitingen (mijnen, Ford) spelen uiteraard een rol.

Heel wat gezinnen hebben betalingsmoeilijkheden voor hun woning. Anderzijds is het aandeel van sociale woningen het hoogst van de centrumsteden. De regionale samenwerking op dat vlak in het kanton Genk (As, Opglabbeek, Zutendaal en Genk) is zeer goed. De voorrang voor de eigen inwoners in het kanton is beperkt tot 50 percent, dit met het oog op een betere spreiding van de toewijzing.

De sluiting van de mijnen en de herstructureringen hebben een belangrijke invloed gehad op de werkzaamheidsgraad. De werkloosheidsgraad van 15,6 percent is in Genk dubbel zo hoog als het Vlaamse gemiddelde. Tegen het einde van dit jaar verwacht men zelfs 16 à 17 percent. De werkzaamheidsgraad van 61,2 percent is het laagst van alle centrumsteden. Ook de ongekwalificeerde uitstroom is ongeveer zo hoog als in Antwerpen, Gent en Mechelen.

Wel scoort Genk goed op het vlak van participatie en aanvaarding van diversiteit. De fierheid en tevredenheid van de inwoners over hun stad is middelmatig.

7.2. Enkele vaststellingen

Genk zet sterk in op digitalisering. De stad was vorig jaar overheidsorganisatie van het jaar omwille van het 'Stadhuis van de toekomst', een project dat zeven jaar geleden van start ging. Ondertussen zijn tientallen besturen Genk komen bezoeken om kennis te maken met het project. Vlaanderen gaat nu voor 'radicaal digitaal', maar toch is er op dat niveau een te versnipperde aanpak. Er zou een visie en coördinatie moeten worden ontwikkeld over de verschillende besturen heen. Nu moeten de gemeenten allemaal zelf vereenvoudigings- en digitaliseringsprocessen opstarten. De negen Vlaamse toepassingen waarop men kan inloggen met een e-ID, hebben allemaal een verschillende 'look and feel'. Er is dus ruimte om te evolueren naar een grotere gelijkvormigheid. VVSG heeft op dat vlak al initiatieven genomen.

De principes van BBC zijn heel goed, alleen zijn sommige aspecten zeer detaillistisch uitgeschreven. Stel dat men in 2017 een investering van 5 miljoen euro wil doen, dan moet men vandaag al aangeven hoe die investering in detail zal gebeuren (openbare aanbesteding, een wedstrijd, een toelage, een ingehuurd dienst), terwijl het betreffende project nog in voorbereiding is. Uiteraard is het een goed principe dat men aan de gemeenteraad moet voorleggen dat de financiering rond is, maar waarom moet dat op een dergelijk detailniveau gebeuren? Dat leidt tot verschuivingen tussen begrotingsrekeningen en tot meer administratief werk. De spreker pleit voor meer vertrouwen en meer administratieve ruimte.

Welke richting wil Vlaanderen uit met de beleidsevaluatie en de indicatoren-rapportering? Zo moet men binnenkort aan de Vlaamse overheid een (digitaal) document bezorgen met alle voorgenomen acties en plannen. Niemand in Brussel zal dat echter bekijken. Is dat nuttig? Mocht er een gelijkvormig kader bestaan, zou het perfect compatibel zijn om de Stadsmonitor voor alle 308 gemeenten te voeden. De spreker pleit voor een integrale aanpak met bruikbare indicatoren. Dan kan men bijvoorbeeld een benchmark doen van steden tot 25.000 inwoners of van de grootste steden.

De heer Dries stelt vast dat Vlaanderen geen ruimte biedt voor de bestaande, grensoverschrijdende samenwerking met Nederland, Duitsland en Wallonië.

Dergelijke projecten doen de subsidiëring blijkbaar vastlopen. Dat is een gemiste kans.

Tot slot vindt hij dat de Vlaamse administratie eerder kaders dan gedetailleerde instructies moet leveren bij individuele dossiers. Ter illustratie verwijst hij naar een advies van ANB naar aanleiding van het oprichten van een gebouw voor kinderopvang: "Aan de zuidzijde van de nieuwbouw, nestgelegenheid voor solitaire bijen en andere insecten te voorzien? Dit kan door het plaatsen van een insectenwand. De oppervlakte van deze wand moet in totaal 2,00 m² zijn. Deze ingreep moet plaatsvinden ten laatste voordat de nieuwe gebouwen in gebruik worden genomen.". Dit is overdreven regelgeving want Genk legt dit zelf al op en beschikt zelf over een bijenplan.

7.3. Besluit

De Stadsmonitor is een zeer interessant document dat actief wordt gebruikt om beleid te voeren. Er blijkt uit dat Genk nog beter kan, maar dat is ook voor Vlaanderen het geval.

8. Tussenkoms van Eric Vos, burgemeester van Turnhout

8.1. Wonen in het groen

Eric Vos noemt Turnhout een groene stad, want 70 percent van de inwoners woont vlakbij openbaar groen. De stad telt een van de grootste natuurgebieden van de centrumsteden. Zij is niet groot met iets meer dan 42.000 inwoners, maar in de hele stadsregio (met Oud-Turnhout, Vosselaar en Beerse) wonen wel ongeveer 84.000 mensen in een vrijwel aaneengesloten gebied. Een dergelijke compactheid is zeer specifiek in de Vlaamse centrumsteden. Bij de andere centrumsteden liggen de gemeenten in de rand meestal verder weg.

In het kader van het Stedenfonds heeft Turnhout sterk ingezet op de beleidskeuze Wonen. De indicatoren op dat vlak in de Stadsmonitor zijn dan ook vrij gunstig, met kwalitatief goede woningen en weinig leegstand. Dat leidde ook tot een forse en aanhoudende bevolkingsgroei. Volgens de prognoses zou Turnhout de komende vijftien jaar evolueren naar een stad van 50.000 inwoners. Anderzijds is er een sterke vergrijzing merkbaar.

De stadsregionale samenwerking neemt al zeer lang de vorm aan van een projectvereniging. Er wordt gezocht naar goede samenwerkingsmogelijkheden. Vandaar wordt expliciet de vraag gesteld om wat meer experimenteerruimte te krijgen van de Vlaamse overheid.

8.2. Bevindingen uit de Stadsmonitor

Omdat de titel niet werd afgeschaft en Turnhout de laatste stad was, draagt de stad Turnhout nog steeds de titel 'cultuurstad van Vlaanderen'. De stad kreeg ook het label 'kindvriendelijkheid' toegekend. De kindvriendelijkheid wordt breed benaderd, niet alleen vanuit de jeugddienst maar ook vanuit ruimtelijke ordening en buurt- en wijkwerking.

Veel inwoners fietsen. Turnhout is de fietsstad van Vlaanderen als het op vrijetijdsverplaatsingen aankomt.

Met 14.000 leerlingen in het secundair onderwijs, van wie twee derde van buiten de stad, is Turnhout een uitgesproken onderwijsstad. Ze wordt wel geconfronteerd met langdurige werkloosheid (de hoogste na Antwerpen en Gent), voornamelijk bij niet-EU-burgers.

Door het gegeven dat Turnhout omringd is door de drie gemeenten van de stadsregio, is quasi alle beleid regionaal te noemen: zorg, onderwijs, beleving, economie, mobiliteit. Turnhout heeft sterke voorzieningen (academie, bibliotheek, groene ruimtes, regionaal ziekenhuis) maar aan de fierheid is nog werk. Toch is er wat dat betreft een verbetering waar te nemen. Positief aan de Stadsmonitor is dat men evoluties in de tijd kan waarnemen.

Er is ook een forse stijging van de kinderarmoede: 20 percent wordt geboren in een kansarm gezin, een stijging van 5 percent op twee jaar tijd. Deze parameter zal men nauwgezet in het oog moeten houden.

De welvaart van de regio is treffend, maar vloeit niet terug naar de eigen stad. Er zijn bijvoorbeeld 26.000 arbeidsplaatsen die voor drie vierde ingevuld worden door mensen van buiten de stad. Inzake tewerkstelling waren er tegenvallers met de reconversie bij Philips en de sluiting van Heinz. Men is dan ook tevreden met de erkenning als ontwrichte zone.

Ondanks het hoge aantal arbeidsplaatsen is er toch een vrij hoge werkloosheid. Wat armoede betreft, leven 884 mensen in Turnhout van een leefloon. Op een populatie van 40.000 mensen is dat een persoon op vijftig. Budgettair betekent dat een bedrag van 230.000 euro per jaar voor het OCMW uit eigen middelen, dus los van de middelen die vanuit de overheid komen.

8.3. Conclusies voor wat Turnhout betreft

De indicatoren in de Stadsmonitor voor veiligheid, kansarmoede, werk, netheid en fierheid tonen dat het nieuwe bestuursakkoord in Turnhout op de juiste doelen gericht is.

De gegevens uit de Stadsmonitor maken duidelijk dat een aantal bijstellingen nodig zijn. Buurtbetrokkenheid, de relatie tot netheid en het aanbod aan activiteiten voor senioren zijn aspecten die dankzij de Stadsmonitor boven water kwamen. Turnhout moet ook werken aan participatie en actief burgerschap, de band tussen onderwijs en werk, en moet sterk communiceren door bijvoorbeeld tegenover de minder fraaie perceptie objectieve gegevens te plaatsen. Zo zijn de inbraakcijfers bij de laagste van de centrumsteden, maar die over het onveiligheidsgevoel bij de hoogste.

8.4. Andere uitdaging

Het verzorgingsgebied heeft een bereik van 150.000 Kempenaars, waardoor de grote stedelijke voorzieningen voor ongeveer 60 percent door niet-Turnhoutenaars gebruikt worden. Het gemiddelde inkomen ligt in de omliggende gemeenten veel hoger dan in de stad. Er wordt dan ook gemikt op een intergemeentelijk bestuur, zonder de rand de vrees te bezorgen dat ze de kosten van de stad moet overnemen. Men is aan de slag gegaan met gemeenschappelijke thema's als huisvesting, (sociale) economie, de valorisatie van het buitengebied, mobiliteit en een zorgstrategisch plan. In dat omvattende verhaal worden zowel gemeentelijke als private initiatieven opgenomen. De denkoefening is nog volop aan de gang. Doel is op regionaal niveau prioriteiten en impulsen vast te leggen.

Het gaat bijvoorbeeld om de uitbreiding van een industriële kmo-zone op het grondgebied van Turnhout en Oud-Turnhout, de opwaardering van het stadshart, het zorgstrategisch plan dat in de steigers staat, de economische pool in Beerse met Janssen Pharmaceutica, de uitbreiding van industriezones, een nieuwe invulling van de Philipssite.

8.5. En Vlaanderen?

De spreker vraagt dat men vanuit Vlaanderen meer experimenteerruimte zou geven voor dergelijke stadsregionale samenwerking. Momenteel botst men op het gegeven van de vrijwilligheid. Men pleit ervoor de mogelijkheid te voorzien ook bestuurskracht en -macht te voorzien binnen het samenwerkingsverband.

De ondersteuning van het strategisch project ruimtelijke ordening wordt samen met de Vlaamse diensten opgezet. De Vlaamse budgettaire steun voor de stadsregio daalt echter, hetgeen te betreuren valt. Men rekent zowel op de expertise als de middelen van Vlaanderen om dit experiment te ondersteunen. Er kunnen trouwens lessen uit worden getrokken die nuttig zijn voor andere regio's.

Vlaanderen moet punctueel blijven inzetten op het vlak van werk, armoede, Huizen van het Kind en sociale economie. Belangrijk zijn ook de grote stadsontwikkelingsprojecten als SLIM Turnhout en Zuidelijke ring Turnhout. Er lopen enkele belangwekkende dossiers inzake VIPA-middelen waarbij het van belang is daar snel een conclusie over te krijgen. Er is verder de verdeling van de verantwoordelijkheid voor het culturele veld en zijn financiering (de Warande bijvoorbeeld). Andere punctuele dossiers waarvoor de steden de inzet van Vlaanderen nodig hebben, zijn hernieuwbare energie, wegenwerken en mobiliteit. Tot slot is er het pensioendossier voor het (gedetacheerd) ziekenhuispersoneel in Turnhout.

8.6. Besluit

De Stadsmonitor is een goede benchmark, die ook een evolutie laat zien. Wel zou het interessant zijn te vernemen hoe de regio aankijkt tegen de manier waarop een centrumstad zijn functies vervult. Zo zou duidelijk kunnen worden wat de stad voor de regio betekent en wat de regio voor de stad.

9. Tussenkoms van Filip Anthuenis, burgemeester van Lokeren

Filip Anthuenis merkt op dat zijn stad, behalve de niet-erkenning als centrumstad, met Vilvoorde ook het inwoneraantal (ruim 40.000) en de jeugd gemeen heeft. De stad heeft een centrumfunctie inzake middelbare scholen, het ziekenhuis en het cultureel centrum. Bovendien telt de stad een voetbalploeg in eerste klasse.

9.1. Lokeren niet bij de centrumsteden

Lokeren behoort dus niet tot de dertien centrumsteden, maar kent toch een aantal fenomenen als lage arbeidsparticipatie, spijbelgedrag, schoolse vertraging en een belangrijke allochtone gemeenschap. Ook op dat vlak zijn er gelijkenissen met Vilvoorde.

Men kan zich inderdaad de vraag stellen waarom Lokeren en een aantal andere steden als Vilvoorde, Halle, Oudenaarde of Dendermonde geen centrumsteden zijn. Lokeren is hiervoor alleszins kandidaat. Het rechtvaardig subsidiëren van de Vlaamse steden is echter geen eenvoudige zaak. Het gehanteerde criterium is het bevolkingsaantal, andere criteria komen niet aan bod. Uit de beleidsnota van minister Homans valt op te maken dat men zal evolueren naar een viertal categorieën van steden en gemeenten: de twee grootsteden Antwerpen en Gent, de centrumsteden, de steden met een bevolking van meer dan 25.000 inwoners en ten slotte de steden en gemeenten onder de 25.000 inwoners.

9.2. Hoe kan Vlaanderen steunen?

Vlaanderen kan de steden ondersteunen dankzij een modern personeelsbeleid. De visie van minister Homans om het OCMW in de gemeente in te kantelen is zeer goed. Ook het feit dat de gesco-financiering een basisfinanciering wordt, is positief. De gemeenten moeten 5 percent inleveren, maar Lokeren neemt dat er graag bij. Het valt wel te betreuren dat men het verschil tussen vastbenoemd en contractueel personeel behoudt. De vaste benoeming is financieel onhoudbaar. In Lokeren is de stadssecretaris al drie jaar afwezig wegens ziekte. De Lokerenaar betaalt het loon verder omdat de ziekteperioden nog niet zijn opgebruikt volgens het statuut van een vastbenoemde. De rechtspositieregeling is ook te stringent om een slecht functionerend statutair personeelslid daarop aan te spreken.

De tweede bijdrage die Vlaanderen kan leveren, is vereenvoudiging in het algemeen. De inkanteling van de sectorale subsidies, de afslanking van de provincies, en de coachende in de plaats van controlerende overheid zijn schitterende voornemens van de Vlaamse Regering. In fusies moet men niet te veel energie stoppen zolang men ze niet verplicht maakt. Op het vlak van digitalisering is de spreker het volledig eens met zijn collega uit Genk. Ook de omgevingsvergunning is een schitterend idee, dat men echter beter eerst had getoetst, want de software blijkt er niet klaar voor te zijn, terwijl ondertussen hoge verwachtingen zijn gewekt. BBC is een klein gedrocht. Hier moet de regering dringend werk van maken.

Belangrijk is voorts de aandacht voor de financiële uitdagingen op middellange termijn. Een voorbeeld hiervan is erfgoedbeheer. Lokeren telt elf kerken waarvan er in de toekomst nog drie zouden worden gebruikt voor eucharistievieringen. Voor regionale steden is het niet realistisch om de overblijvende kerken om te vormen tot bijvoorbeeld een bibliotheek of een feestzaal. De houding van Erfgoed Vlaanderen op het vlak van klassering moet dringend veranderen om massale leegstand van kerken te vermijden. Verder kan minister Muyters met zijn budget voor zwembaden er welgeteld één nieuw subsidiëren, terwijl de meeste zwembaden van eind jaren 60, begin jaren 70 dateren en dringend aan vernieuwing toe zijn.

Meer autonomie voor de gemeenten is als een open deur intrappen. De gemeenten lopen inzake daadkracht ver achter op het Europees gemiddelde. Hetzelfde geldt voor de fiscale en financiële autonomie. Vlaanderen zou een aantal bevoegdheden aan de gemeenten moeten overhevelen. Een eerste voorbeeld is de sociale huisvesting. VMSW verleent immers, naast de subsidiëring van wegeniswerken, alleen nog goedkope leningen, die de gemeenten zelf ook elders kunnen krijgen. Op dezelfde manier kan men de fondsen voor erfgoed gewoon verdelen over de gemeenten. Waarom ook niet het hele lager onderwijs aan de gemeenten overlaten, evenals de uitbetaling van de werkloosheidsvergoedingen?

10. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Michel Doomst vraagt of het instrument Stadsmonitor niet te algemeen is. Zou het niet nuttig zijn om driejaarlijks bepaalde aspecten (veiligheid, mobiliteit, wonen enzovoort) grondiger uit te diepen? Men krijgt dan een minder globaal beeld, maar een op een bepaald thema gefocuste bevraging, waardoor de terugkoppeling naar het beleid efficiënter kan worden. Is het Vlaams Stedenbeleid niet te egaal en is er geen specifieke benadering per stad nodig?

De spreker heeft de vraag gesteld aan minister Homans om Vilvoorde als centrumstad te adopteren, maar zij heeft hem daar niet veel hoop op gegeven. Moet de categoriale aanpak, waarin men wel of niet bij de centrumsteden hoort,

niet vervangen worden door een aanpak die inspeelt op de fenomenen die zich voordoen?

Hoe staat men tegenover stadsregio's en de wisselwerking tussen stad en omliggende platteland? Kan een plattelandsmonitor interessant materiaal aanleveren om tot die wisselwerking bij te dragen?

Aan de burgemeester van Genk vraagt de heer Doomst waarop moet gelet worden om van de opvang van migratiestromen en de integratie een succes te maken. Uit de tussenkomst van de burgemeester van Turnhout heeft hij begrepen dat die aanbeveelt om in de volgende monitor een ondervraging van de brede stadsregio op te nemen. Ziet de burgemeester van Lokeren in zijn regio een mogelijke opstap naar intergemeentelijke samenwerking?

Peter Wouters vraagt of de Stadsmonitor nog verrassingen heeft opgeleverd voor de burgemeesters, die hun stad natuurlijk goed kennen. Zetten de positieve migratiesaldi de burgemeesters aan om met hun collega's van de omliggende gemeenten te overleggen? Iedereen vraagt bijkomende middelen, maar zijn er suggesties waar die vandaan moeten komen? Hoe worden de resultaten uit de Stadsmonitor naar de bevolking gebracht?

Ingrid Pira herinnert aan haar pleidooi om de Stadsmonitor uit te breiden tot de stadsrand, zodat de wisselwerking op het vlak van huisvesting, mobiliteit, armoede, criminaliteit enzovoort in beeld kan komen. Daar bleek echter geen geld voor te zijn, al zag men er het belang wel van in.

Zij is blij dat de heer Landuyt als burgemeester tot het inzicht kwam dat de regelgeving onwaarschijnlijk gedetailleerd kan zijn, zoals bijvoorbeeld in de kinderopvang, tot het ontmoedigende toe. Zij onthoudt ook het belang van het taalbeleid in de Rand en de voor de lokale politie ontmoedigende seponering door de parketten. Hoe moeten de hoge verhuisintenties in sommige steden worden geïnterpreteerd?

Ingrid Pira is het eens dat BBC moet geëvalueerd worden en dat de te stringente rechtspositieregeling tegen het licht gehouden wordt. Zij verzekert dat het parlement de invoering van de omgevingsvergunning nauwgezet opvolgt en wijst erop dat de minister vanwege de vertraging bij de digitale bouwvergunning de overgangsregeling al verlengde. Het probleem van de leegstaande kerken moet inderdaad dringend onder ogen gezien worden. Zij hoopt nog dat de burgemeesters zullen uitgenodigd worden voor een gedachtewisseling over stads- en streekgewesten. Verder kijkt ze uit naar het Turnhoutse proefproject rond regiowerking.

Marius Meremans wil weten of de omliggende gemeenten waarmee Gent de krachten wil bundelen, inspraak zullen krijgen in het stedelijk beleid. Hij weet dat de gemeenten rond Gent wel willen samenwerken, maar het anderzijds niet zien zitten om de grootstedelijke problematiek te importeren. Zij zijn bang om verstikt te worden door de bestuurskracht van de grote stad. Wat de centrumsteden betreft, vraagt hij waarom Vilvoorde precies bij de groep der centrumsteden wil komen.

Bert Maertens ziet in de intense samenwerking van steden met omliggende gemeenten zowel een weg naar meer efficiëntie als een antwoord op het fusiespook. In zijn streek wordt al een poging gedaan tot het samenbrengen van ondersteunende diensten in een regionale backoffice. Maar men kan ook op beleidsniveau samenwerken, bijvoorbeeld rond mobiliteit, ruimtelijke ordening en veiligheid. Hoe is de huidige situatie op dat vlak bij de genodigde burgemeesters? Hoe zien zij de toekomstige evolutie? Hoe gaan zij om met de burgemeesters van

kleine gemeenten die hen als een bedreiging zien? Hoe creëert men een draagvlak voor samenwerking? Verwacht men een hardere hand van en begeleiding door Vlaanderen?

Bert Maertens vraagt verduidelijking bij het pleidooi van de burgemeester van Turnhout voor experimenteerruimte. Welke instrumenten heeft hij nodig voor de regionale samenwerking? Zal een hardere hand nodig zijn om die binnen een bepaalde perimeter op te leggen? Zijn verplichte fusies wenselijk of zoekt men beter efficiëntiewinst in vrijwillige regionale samenwerking zoals in Turnhout?

Marnic De Meulemeester wil weten wat de centrumsteden als belangrijkste probleem zien bij hun bevolkingsgroei en wat ze op dat punt verwachten van de hogere overheden. Hoe ziet burgemeester Dries de coördinatie van de digitalisering: moet dat intergemeentelijk of verwacht hij een ondersteuning vanuit Vlaanderen of de federale overheid?

11. Antwoorden van de burgemeesters

Bart Somers vindt dat er moet nagedacht worden over een kleine uitbreiding van de club van centrumsteden. Vilvoorde hoort daar absoluut bij. Die stad heeft alle kenmerken van de grootstedelijke realiteit en hoort sociologisch bij Brussel. Vlaanderen moet ook meer naar Brussel kijken.

De grootste uitdaging van Vlaanderen is demografisch van aard: tegen 2030 komen er alleen al op de as Antwerpen-Brussel 600.000 mensen bij, even veel als het huidige aantal inwoners van Antwerpen. Die as verbindt niet langer steden, maar is zelf een grootstedelijke realiteit geworden. De A12 en E19 zullen van autostrades die steden verbinden evolueren naar binnenstedelijke highways. De luchthaven van Zaventem ligt dicht bij Antwerpen dan Heathrow bij Londen. Vlaanderen moet daar dynamischer over durven nadenken. Als de bijkomende Vlamingen zich in grote mate niet in de steden zullen vestigen, ontstaan onoplosbare mobiliteitsproblemen. Een drastische aanpak is aangewezen.

Hoe omgaan met groei? *Bart Somers* wijst erop dat de omvang van de Vlaamse centrumsteden veel kleiner is dan die van de Nederlandse, waar op dit vlak een ander beleid werd gevoerd. Hij geeft Den Haag als voorbeeld, dat van een stad die kleiner was dan Mechelen op een eeuw naar 500.000 inwoners groeide, vooral door fusies. Hij beseft dat dit in Vlaanderen heel moeilijk is, maar er zijn perfect formules denkbaar over samenwerking binnen een bepaalde perimeter rond de steden.

De steden worden steeds meer partners die zoeken naar complementariteit, in de plaats van concurrenten die allemaal hetzelfde museum of universitair onderwijs willen. Dat kan nog versterkt worden door de juiste ondersteuning vanwege de Vlaamse overheid.

Vlaanderen is al ruim 700 jaar de meest verstedelijkte regio van Europa, samen met Noord-Italië. De stad is in Vlaanderen altijd de motor van verandering geweest. Toch heerst er hier onderhuids een antistedelijke mentaliteit. Als men de vergelijking maakt met de omvang en slagkracht van de steden in Denemarken en Nederland, blijkt dat men in Vlaanderen achterop hinkt. Er is een grote inhaalbeweging te maken. Daar kan het Vlaams Parlement zijn verantwoordelijkheid nemen.

Daniël Termont verzekert dat steden wel degelijk de mogelijkheid hebben om aspecten uit de Stadsmonitor nader te laten uitdiepen. Zij moeten dan wel de extra kosten daarvan vergoeden.

Naar aanleiding van de vraag van Michel Doomst of het Vlaamse Stedenbeleid niet een meer specifieke benadering per stad vraagt, stelt hij vast dat de teneur in regeerakkoord en beleidsnota's om een onderscheid tussen steden te maken op felle kritiek en discussie stuit. Dat neemt niet weg dat problemen en noden in de verschillende steden inderdaad uiteenlopen. Elke stad heeft een eigen DNA.

Vilvoorde wordt geconfronteerd met grootstedelijke problemen die ook aan bod komen op de vergaderingen van de centrumsteden. De heer Termont heeft dan ook geen bezwaar tegen de opname van Vilvoorde in de club van dertien, al heeft dat onvermijdelijk financiële gevolgen voor het beleid. Men mag van deelname aan de club echter geen wonderen verwachten: het gaat niet om een kip met gouden eieren.

Tot slot is hij absoluut voorstander van regionale samenwerking, maar ervaring met de brandweershervorming heeft hem geleerd dat zij moet opgelegd worden. Zeventien buurgemeenten zijn verplicht geweest inzake brandweershervorming met Gent samen te werken. Men heeft elkaar leren kennen en sindsdien is de verstandhouding veel beter. De buurgemeenten genieten graag mee van de geneugten van de centrumstad maar zijn bevreesd om de miserie ervan te importeren. Geen enkel maatschappelijk probleem eindigt evenwel aan de stadsgrens. Economie, tewerkstelling, onderwijs, mobiliteit enzovoort zijn van die aard dat men inderdaad naar grotere regio's zal moeten gaan. In omliggende landen verenigen de steden zich met de buurgemeenten. Dergelijke samenwerking zal van bovenaf moeten worden opgelegd, anders komt er niets van in huis.

Renaat Landuyt stelt dat Brugge de samenwerking met tien gemeenten in de regio trekt. Op trimestriële vergaderingen maken de burgemeesters basisafspraken. Hij wacht af of men zoals in Roeselare tot een nog sterker kader voor samenwerking kan komen. Brugge beseft dat de stad krachtiger is omwille van de grotere bevolking en mogelijkheden. Men bekijkt hoe men ondersteunend kan werken en hoe men een goede verhouding in de lasten kan bepalen.

Ook *Renaat Landuyt* heeft na een lastige oprichtingsfase goede ervaringen met de brandweerzone. Het gaat om een samenwerking van achttien gemeenten en de burgemeesters zien elkaar om de drie weken. Dit leidt tot efficiëntieoefeningen en efficiëntiedenken. Zelfs het vinden van een voetbalstadion kan helpen als men met de randgemeenten goede afspraken maakt en niet in concurrentie treedt. Maar ook voor kleinere dossiers zoals de Ringvaart in Brugge wordt de buurgemeente als gelijke partner betrokken.

Luc Martens stelt vast dat stadsregionale samenwerking voor bepaalde thema's werkt, maar elders is men argwanend en zijn de kleine gemeenten bang om gebruikt te worden. De psychologische drempel is hoog. De spreker bevestigt dat de brandweershervorming lukte omdat ze werd opgelegd. Eens men begint samen te werken, groeit het vertrouwen en wordt er goed gefunctioneerd.

De huidige lokale dienstverlening wordt geconfronteerd met capaciteits- en kwaliteitsproblemen. De meeste centrumsteden hebben zelf een breder partnerschap nodig om hun opdrachten goed te vervullen. De bestaande veelheid aan vrijwillige en opgelegde samenwerkingsverbanden in de meest uiteenlopende juridische en financieringsvormen biedt geen garantie voor de toekomst. De vraag is of men ervoor durft kiezen om een aantal diensten voortaan samen waar te maken. In Nederland gaan gemeenten zelfs zover dat ze ambtelijk fuseren in een dienstenbedrijf. Een gedachtewisseling over dit onderwerp in het parlement kan nuttig zijn als opstap naar een stimulerend beleid voor stadsregionale samenwerking.

Hans Bonte heeft met zijn tussenkomst de volksvertegenwoordigers vooral bewust willen maken van de problematiek in zijn stad en in de regio Halle-Vilvoorde. De toekenning van het etiket centrumstad is in het verleden vooral het gevolg van lobbywerk geweest. Het gaat uiteindelijk om een arbitraire keuze waarbij ook rekening zou zijn gehouden met partijpolitieke overwegingen. Waarom dertien en geen twaalf of vijftien? Een ernstig stedenbeleid moet kijken naar de hele dynamiek die aan de gang is, waarvan verstedelijking en demografische groei belangrijke elementen zijn. Daarin ondergaat Vilvoorde een grootstedelijke evolutie, terwijl de stad moet roeien met de riemen van een regionale stad.

Vlaanderen moet goed weten wat het wil met de directe omgeving van zijn hoofdstad. Hier dreigt de verstedelijking zich onomkeerbaar door te zetten door de massale inwijking van jonge, allochtone, kwetsbare groepen uit Brussel. De sociologische kenmerken van de hoofdstad zullen zich dan in de Rand betonnen. De sociale indicatoren van de stad Vilvoorde zijn op bepaalde punten nog iets slechter dan die van Antwerpen, zeker wanneer het om jongeren gaat, en benaderen de moeilijkste wijken van Brussel. Het is dan frustrerend te moeten vaststellen dat vroegere stedenbeleidsmiddelen zoals VFIK en SIF-plus afgeschaft zijn, terwijl de sociale kloof verder verdiept.

Veel middelen in de strijd tegen dualisering (kinderopvang, onderwijs, werkgelegenheid) worden in Vlaamse decreten gekoppeld aan de erkenning als centrumstad. In de Rand is er slechts één stad (Vilvoorde) maar die is niet erkend als centrumstad. De VDAB's van Vilvoorde, Sint-Pieters-Leeuw en Halle krijgen de middelen niet die de VDAB's in centrumsteden (terecht) krijgen. Hetzelfde geldt voor kinderopvang en andere voorzieningen.

De schaarse Vlaamse middelen voor stedelijk beleid zouden moeten worden ingezet voor veranderingsprocessen. Het duurt in Vlaanderen blijkbaar twaalf jaar tussen de vaststelling dat een school nodig is en de bouw ervan, terwijl er in Vilvoorde elk jaar 450 tot 500 jonge mensen bijkomen. Eigenlijk is er elk jaar een nieuwe school nodig. Gevolg is dat de omstandigheden waarin men er school loopt, vergelijkbaar zijn met de Brusselse. Het is een Vlaams beleid onwaardig dat kinderen hun boterhammen in de klas moeten eten of dat er les wordt gegeven in de refter.

Vrijwillige fusies zullen er nooit komen. Schaalvergroting levert nochtans rationaliteitswinst op. Een kleine stad als Vilvoorde heeft niet de schaal om vijftien RUP's te maken zoals voorzien in het bestuursakkoord van de stad. De stedenbouwkundige ambtenaar is echter ziek geworden zodat het proces stilvalt. De schaal is niet aanwezig om binnen de administratie op andere mensen terug te vallen. Er is absoluut nood aan schaalvergroting, maar men maakt zichzelf iets wijs als men denkt dat administratieve samenwerking of tradities volstaan. Verplichte fusies zijn de enige weg.

Hans Bonte vraagt niet naar extra middelen voor de Rand, maar wel een faire en gelijke behandeling in vergelijking met andere arrondissementen en provincies. Er is geen enkele reden waarom de regio Halle-Vilvoorde geen Justitiehuis telt.

De stad Vilvoorde behoort ook tot de economisch meest sterke regio's van het land. Men stelt echter vast dat gefrustreerde kandidaat-investeerders de regio verlaten vanwege administratieve procedures, omwille van een GRUP dat vernietigd wordt, een sanering die niet vlug genoeg gaat of een afstemming van budgetten die niet lukt. Dat maakt de regio internationaal onaantrekkelijk. Als burgemeester moet hij vaak verschillende Vlaamse administraties coördineren en stelt hij vast dat administratieve procedures beletten dat investeerders bijvoorbeeld scholen bouwen en zelfs prefinancieren. De zoektocht naar middelen

moet er ook een zijn naar creatieve oplossingen om de private markt haar rol te laten spelen, maar daarvoor is de administratieve organisatie nog te bureaucratisch.

Christoph D'Haese nuanceert dat de centrumsteden een kransje van de happy few zouden zijn. Men mag de problemen van de centrumsteden niet onderschatten.

Belangrijk is dat men streeft naar kwaliteit en kiest voor de kracht van overleg. De brandweershervorming, weliswaar opgedrongen, is daar een uiting van. Een doorgedreven samenwerking tussen steden en gemeenten zal ook door het parlement moeten worden opgelegd, anders zal die er nooit komen. Elk Vlaams dorp sluit aan bij de dichtbijgelegen stad, terwijl elke Vlaamse stad eigenlijk een dorp is binnen een grotere Europese context.

Men zou samenwerkingsverbanden institutioneel moeten opleggen. Men moet van de dualiteit stedelijk-landelijk af. Een stadsburgemeester kan het zich niet permitteren om een kleinere partner (zoals een deelgemeente) te verwaarlozen. De bestuurlijke zorg moet over het hele gebied gelijk zijn. Dat zal ook zo zijn als er grotere entiteiten bestaan. Vergeleken met bijvoorbeeld Scandinavië is onze bestuurlijke schaal zeer klein. Men moet onze complexe regelgeving in een ruimer perspectief durven bekijken. Kleinere gemeenten zijn niet meer in staat complexe dossiers te beheren.

De spreker stelt wel vast dat de centrumsteden in weerwil van partijpolitieke verschillen goed weten samen te werken. Het uiteindelijke doel is niet macht, wel een hogere leefbaarheid in een ruimere omgeving.

Wim Dries is er fier op dat Genk zeer divers is, maar verheelt niet dat er ook spanningen zijn. Gebeurtenissen om het even waar ter wereld zijn voelbaar in de stad. De maatschappelijke polarisering neemt toe sinds 9/11. Personeelsleden met een hoofddoek roepen vandaag meer discussie op dan in 1988, toen de eerste persoon met een hoofddoek in dienst kwam. Hij kan geen tips geven die overal werken, maar een heel groot snijpunt wordt gevormd door de godsdiensten. In de jaren 50 al koos Genk ervoor ze allemaal een plaats te geven en er zijn nu zeven moskeeën, maar ook de andere religies zijn vertegenwoordigd. Voor hem betekent integratie overigens niet dat de eigen gemeenschappen en culturen verdwijnen. Om elkaar te begrijpen is wel een gemeenschappelijke taal nodig, het Nederlands, hoewel tweetaligheid positief is.

Wat digitalisering betreft, vereist de uitwisseling van gegevens standaardisering. Op dit moment zijn er 31 portalen waarop een burger kan inloggen. Men moet durven kiezen voor één portaal voor alle bestuurslagen. Tax-on-web bijvoorbeeld wordt door meer dan 2 miljoen mensen gebruikt. Als de stad via dat portaal haar diensten kan aanbieden, dan heeft men onmiddellijk veel mensen die op zo'n portaal kunnen inloggen.

Voor private softwarehuizen is het niet rendabel de nodige software te leveren vanwege een voortdurend wijzigende regelgeving, bijvoorbeeld inzake ruimtelijke ordening. Er is nood aan een open markt. Vlaanderen is te klein om zelf dingen te ontwerpen.

Samenwerking is noodzakelijk. Ook Genk is te klein om op lange termijn alleen te blijven. Dat men de traditionele overheidsimpact administratief en technisch afbouwt, betekent niet dat het stadsbestuur geen impact meer wil hebben op ruimte, economie of vrije tijd. Een stad als Genk heeft echter een te kleine schaal om daarvoor de nodige bestuurskracht op peil te houden. Gesprekken over samenwerking in een stadsregio lopen. De politiezone werd van een viergemeen-

tenzone een vijfgemeentenzone (met 130.000 inwoners). Het kanton Genk telt 100.000 inwoners. Er zijn intergemeentelijke samenwerkingen rond wonen, handhaving enzovoort.

Eric Vos antwoordt dat men de rand inderdaad moet bevragen over de beleving van de dienstverlening in de centrumstad.

De Stadsmonitor leert dat de steden met de grootste diversiteit ook die zijn met de meeste verdraagzaamheid voor andere culturen, maar zelfs daar blijft de verdraagzaamheid onder 50 percent. Vlaanderen moet dan ook nadenken over een omvattende aanpak.

Wat de bevolkingsgroei betreft, wijst hij op de kansen om rijkere tweeverdieners in de stad te krijgen of te houden op grond van de nabijheid van voorzieningen, ontspanning, werk enzovoort. Dat vergt ook wat creativiteit in de omgang met bouwvergunningen, verdichting en nieuwe woonvormen.

Van Vlaanderen verwacht de spreker dat de overheid inzet op het aanzuigeffect van centrumsteden op armoede. Dat kan door middel van een beleid op het vlak van sociale huisvesting en integratie. De beleidslijnen zijn er al, maar moeten nog meer gefocust worden ingezet.

De huidige samenwerking in de regio Turnhout wordt van onderuit opgebouwd. In Dordrecht kiezen een zestal gemeenten voor een thema waarrond ze gezamenlijk werken en beslissen, zoals mobiliteit of de ontwikkeling van industriezones. Stadsregio Turnhout zal de Vlaamse overheid uitnodigen om haar te vergezellen op het studiebezoek dat gepland staat op 9 juni.

In Turnhout is de samenwerking op een bepaald ogenblik gebotst op de vrijwilligheid. Dossiers werden regionaal voorbereid maar de voortgang sputterde in bepaalde gemeenten.

Het zou ook goed zijn om te kunnen experimenteren met de interbestuurlijke aanpak van strategische projecten, met inbegrip van het Vlaamse en soms het provinciale niveau. Dat zou kunnen helpen tegen de verkokering van beleidsniveaus. Dergelijke zaken zal men trachten uit te testen samen met de vier gemeenten van de stadsregio.

De stadsregio zal concretere vragen en voorstellen binnenkort overmaken aan het Agentschap Binnenlands Bestuur en deze commissie.

Filip Anthuenis denkt dat op langere termijn schaalvergroting onvermijdelijk is. Tegelijk is hij ervan overtuigd dat men de kleinere gemeenten van minder dan 10.000 inwoners nooit gefuseerd krijgt, ondanks de problemen die zij hebben met bijvoorbeeld ingewikkelde bouwvergunningen en het personeel daarvoor. Fusen kan alleen als men het oplegt.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Peter WOUTERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BBC	beleids- en beheerscyclus
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
DNA	desoxyribonucleic acid
EU	Europese Unie
FOD	Federale Overheidsdienst
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
gesco	gesubsidieerde contractueel
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
kmo	kleine of middelgrote onderneming
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
pv	proces-verbaal
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SIF	Sociaal Impulsfonds
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VFIK	Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WEP	werkervaringsplan